

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 231. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299310884928/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

ne have gjort det også ved DV – om han havde villet! Og selv om Brandt og Ludwigs har ret i, at Sthen i Vb kun sætter forfatterinitialer ved tekster, han ikke selv har skrevet, og at man derfor må kunne gå ud fra, at alle de øvrige tekster er hans egne, kunne han vel godt have gjort en undtagelse netop ved den hidtidigt anonyme DV og dér anbragt det H.C., hvormed han i andre af sine skrifter flittigt mærker sine egne tekster.

Marius Kristensens argumentation for, at de anderledes læsemåder i Vb peger mod Sthen som bearbejder, er allerede gennemhullet af Bruun, der med kendskab til den ældre Vb-udgave V kan dokumentere, at forskellene mellem Vb og Th er minimale. Vi er i stand til yderligere at nuancere billedet af varierende læsemåder. Som ovenfor nævnt findes DV både i rev.Rerav (kendt i udg. 1587 og 1593) og i Th86. Dertil kommer forekomsten af DV i Gryd1 fra 1589, samme år som Vb. Det er værd at bemærke, at Gryd1 ikke anvender betegnelsen »dagevis«, men »Psalm« om vor tekst. Der er sidst i kommentaren til Vb 36 en oversigt over samtlige registrerede varianter til DV fra denne periode. Konklusionen på den undersøgelse må være, at Sthen ikke bygger på teksten i Th, idet Vb's læsemåder i str.3,3; 8,6 og 9,6 allerede forekommer i Rerav87 og Th86 og Gryd1, og at Vb 36 en række andre steder deler tekst med senere samlinger, som næppe er afhængige af Vb. Forlægget for Vb 36 synes derfor at skulle findes blandt de tabte småtryk, for hvis eksistens jeg har argumenteret i forrige afsnit om Tillægget.

Jeg takker universitetslektor Britta Orlík Frederiksen for kritisk og sagkyndig gennemlæsning af dette afsnit og for værdifuld hjælp med literaturhenvisninger.

Principper for tekstredaktion

Da udgivelsen af Sthens skrifter blev besluttet i 1972, bestemtes tillige, at tekstgrundlaget for Vb skulle være den ældste, komplette udgave, det udaterede Sartor-tryk S. Denne afgørelse måtte revideres, da der siden dukkede tre andre Sartor-udgaver

(HNW) op, der alle var ældre end S. Ved et pudsigt sammentræf svarer de fire udgavers kronologi til eksemplarenes tilstand. Den ældste udg.H (dat.1612-16) er den mest slidte med kun 178 blade bevaret. Den næstældste er udg.N (1616-20) med 220 blade bevaret. Derefter kommer udg.W (1620-24) med 252 blade og endelig udg.S (1624-44) med alle 256 blade i behold. På den baggrund blev det besluttet, at den ældste udg.H skulle være tekstgrundlag i hele sin udstrækning, dvs. fra blad F 2 til og med blad Ee 6 (fraregnet manglende blade K 8 og T 4-5 og lin.1-2 på blad S 2v). Derefter suppleres med udg.N, så langt dens tekst rækker, og udg.W og S er tilsvarende henholdsvis 2. og 3.suppleanter.

Udgivelsen henter altså sin tekst fra de fire udgaver HNWS som følger, idet kursiveret bladtælling betegner delvis brug af tekst herfra:

Bl.A 1 (S)
 Bl.A 2-4 (W)
 Bl.A 5 (S)
 Bl.A 6-7 (W)
 Bl.A 8 - F 1 (N)
 Bl.C 5 (W)
 Bl.D 7-8 (W)
 Bl.F 2 - K 7 (H)
 Bl.K 8 (N)
 Bl.L 1 - T 3 (H)
 Bl.S 2 (N)
 Bl.T 4-5 (N)
 Bl.T 6 - Ee 6 (H)
 Bl.Ee 7 - Ff 5 (N)
 Bl.Ff 6-7 (W)
 Bl.Ff 8 - Gg 1 (N)
 Bl.Gg 2 - Ii 3 (W)
 Bl.Ii 4-5 (S)
 Bl.Ii 6-8 (W)

En anderledes kildebestemmelse – med bl.a. linietælling – findes til sidst under beskrivelsen af hver af de fire udgaver.

I overensstemmelse med selskabets sædvanlige praksis er det foreliggende kildemateriale gengivet så nøjagtigt og fuldstændigt som muligt. Af samme grund er der f.eks. ikke gennemført konsekvens i indryk på slutlinien i 39 str.2, 5, 7, 8, 25, 26 og 27. Ejheller er der indryk i str.8,3. Vor tekst følger her udg.H's in-konsekvens. Dette sker uden illusioner om at præsentere digteren Sthens autentiske Vb. Den har forlæggere og sættere formentlig sat delvis over styr og givet *deres eget* præg i den snes år, som ligger mellem 1.udg. og de tidligste kendte udgaver. Den foreliggende tekstredaktion giver sig ikke ud for andet end en trofast gengivelse af fire forskellige, men dog ikke vilkårligt valgte trin i en længere udvikling af Vb's tekster. Dog skal følgende forhold og forbehold bemærkes:

Tilrettelæggelse og typografi: Vb's traditionelle format og dens udstyr ses af facsimiler s. 15, 18, 19, 107, 327, 345, 349, 357 og 363.

For at kunne operere med overskuelige enheder i variantapparat og kommentar m.m. er teksten til Vb af udgiveren opdelt i 63 enheder, og Vb-T er opdelt i 48 enheder, der i teksten er betegnet med nummer i skarp parentes. I apparaterne henvises til disse enheder, der yderligere linie- eller strofetælles. En henvisning til f.eks.55,119 gælder afsnit 55 linie 119, medens T-28 str.9,1 betyder Vb-tillægget afsnit 28 strofe 9 linie 1.

I margen ud for den tilrettelagte tekst er angivet kildens ark-signatur med side- og bladnr., idet r betegner recto eller højresider, medens v betegner verso eller venstresider. I samme spalte findes også linietæller. Ved sammenfald viger linietæller for sideskift. Ligeledes viger sideskift for enhedstæller ved sammenfald.

Som ved tidligere udgivelser fra DSL er fraktur gengivet med antikva, medens antikva eller kursiv i kilden gengives med kursiv. I variantapparatet er anført, når kursiv gengiver antikva.

I titler og overskrifter bibeholdes disses opstilling og linieinddeling i regelen. Hvis ikke, er kildens liniedeling markeret ved |, således f.eks. under udgavebeskrivelser. Skriftgrader af forskellig størrelse i overskrifter er gengivet ved højst to grader. Dvs. at stor fed gengives ved fed, normal ved normal og petit ligeledes ved normal.

De store frakturinitialer (se facs. s. 327) over i regelen tre linier, der markerer begyndelsen af en tekst, er gengivet med antikva af normal størrelse. Antikva i akrostika (f.eks. 42 og 49) er gengivet ved fed antikva. Liniedelingen respekteres normalt ikke i gengivelsen af prosatekster. Hvis liniedeling dog markeres, sker det ved den lodrette streg |, der også markerer kildens sideskift. Kustoder er ikke angivet. Kildens vignetter er gengivet i teksten.

Ortografi: Alle tekster er gengivet nøjagtigt efter det anførte tekstgrundlag, og der er ikke foretaget nogen form for normalisering. Forkortelser er dog opløst, men markeret med kursiv. Endvidere er &c gengivet som etc. Det bemærkes, at storbogstavet I/J altid gengives som I. Når tekster fra denne udgivelse fremover aftrykkes i andre publikationer, vil jeg dog finde det både legitimt og undertiden også tilrådeligt at skrive J for I (ved Jesus f.eks.) i overensstemmelse med senere tiders læsemåde.

Interpunktion: De til grund liggende udgaver følges til punkt og prikke. Dog er skråstregene gengivet med komma i teksten. I udgavebeskrivelsen derimod er skråstregen bevaret. I særlige tilfælde gør variantapparatet opmærksom på afvigende tegnsætning, ligesom kommentaren kan indeholde konjekturer.

Trykfejl og rettelser: Evidente fejl i teksten, dvs. sådanne fejl, som sætteren selv ville have rettet, er korrigeret og korrektionen gengivet i kursiv (i kursiv-tekster, f.eks. 61,62, er det rettede ord omvendt gengivet med ordinære typer), medens fejlteksten kan beundres i variantapparatet, hvor rettelsen i regelen begrundes med henvisning til andre læsemåder. Under *udgavebeskrivelse* er

der ved hver af de tidlige udgaver anført de for kilden karakteristiske trykfejl.

Varianter: De afvigende læsemåder er i Vb-traditionen så talrige, at det har været urealistisk at gengive varianterne på foden under teksten. De er derfor henvist til et særligt variantapparat bag i udgivelsen, hvor der findes en udførlig indledning og brugsanvisning.